

ПОМЈЕРАЊЕ ПРОШЛОСТИ

Јован Н. Стриковић: »*На камену писмо*«, Универзитетска ријеч, Никшић, 1991

Тежња да се помоћу унутарње визије мисао преобрати у слику или јато слика са филозофским рефлексјама и резонанцама, није ли ноуздан знак да се Стриковић упустио у авантуру сједињавања поетског и филозофског ткива, увјерен да ће из тога споја извући један по много чему катарзичан свијет. Поезија и филозофија, ако дјелују скупно и истовјетно, ако садрже заједнички именик појмовних и егзистентних премиса, у суштини нијесу ништа друго до суочавање са катарзом живота. Стриковић зна да је човјеково биће крхко по своме склопу и да га треба бранити од пакла, који се, истина, не може избјећи али се духом може његов зијев учинити мањим и безопаснијим. Дух надокнађује многа животна ускраћења. Он се стиче кроз искуство памћења и кроз снагу слутње!

Два тежишна елемента носи ова књига поезије: *камен* (постојбина) и *писмо* (духовна одређивост). Дакако, то је пјеснику било довољно да нивелише и поетски осмисли одређена начела – етичка, искуствена, историјска, естетичка, но никада без својстава мислености и осјећајности, који су, да и то кажемо, истински покретачи интуиције као творачке поетске енергије. Ако смо добро разумјели Стриковића, онда бисмо рекли да се преко камена одређује наша историјска припадност, а да је дух, односно писмо, онај пресудни елеменат који означава егзистенцију и свевременост, суштину нашег етоса и етноса: *Све што знамо на камен учисмо или Небо поштаде о'легало и свако виђе себе у њему*.

Паскал каже да је памћење потребно за све операције разума. За елеменат памћења Стриковић је везао и пјесничку намјеру и историјско начело, везао је судбину народа (српског), свјестан да је акумулација искуства битна за његово властито одређење, јер се помоћу њега одржавају у животу и чињенице и идеје. Без њих ми бисмо напросто били слијепи!

Стриковић кроз стиховни облик ствара људско вријеме, које не смије да прекрије снијег заборав. А вријеме се, да се поново послужимо Паскаловим виђењем искуства и памћења, потврђује као супротност узастопности, не само у трагању стечених, него и у ницању нових идеја. Оне га у суштини продужавају и оживотворују. Само пјесник може да помјери прошлост напријед. То се не чини путем помјерања казальки на часовнику. Прије ће бити да се то чини посредством активног духа који умије да усагласи не само ритам сљедујућих идеја, него и да расцвјета њихову унутарњу љепоту и значење.

Ствараочев дух је жив, увијек у развојној линији. И увијек склои да лавац историјског сјећања претвори у снажеу пјесничку визију. То се

најпре уочава у циклусу *Гласови предака* и *Без смрти нема славних предака*. А ми морамо истаћи да се моћ визије не огледа само у одсликавању прошлости, него и у њеном »кретању«^{ка} будућности. Прецизније речено: визија је маштена игра духом која тежи оваплоћењу правог живота!

Аутор збирке пјесама »На камену писмо«^{долази} до прошлости једном сопственом плимом воље, желећи да и нас увуче у ту плиму, јер се само чином увлачења могу осјетити чари предачких врлина: *Свак је своју љубав прирлио, на камену животи се родио*. Кад смо већ код љубави, морамо рећи да она игра улогу историјске свијести, тражећи у визури стиха свој инвентивни и рефлексивни свијет. Карактер љубави важан је са становништва што она не стари. Она увијек струји из почетка. Тако је и пјесникова љубав према прошлости и прецима дубока, рекли бисмо завјетна, док би камен означавао неуништиви симбол вјечног трајања: *Сваки камен је узео дио своје тишине, и јарче свјетлости и мрака шио му припада*.

У овој надахнуто исписаној збирци стихова сјећано и замишљено је у срећном прешлету. Није битно да ли се и у којој мјери ту осјећају Његошеви тонови и утицаји, већ је битно да разнолика Стриковићева памћења, дата понекад и у тужбаличкој форми, имају у детаљу и у поступку обликовања сливеност цјелине. То – разумије се – говори о снази пјесниковог умијећа да вјешто разложи и сажме свијет свог богатог поетског узнемирења. Пјесник зна да све подлијеже облику ако жели да буде пјесма. Облик Стриковићеве пјесме разнолик је, рекосмо. Разнолик је не само по интонацијској структури, него и по интуицијском особеностима. Замах пјесничке екстазе иде ка дубини, ширини и висини. Занима се једнако временом и простором, будући да све то имагинација мири и усредсређује по мјери своје духовне заповјести.

Стриковића познајемо као паучника филозофске оријентације и назора, али тамо гдје је филозофски дејствовао учили смо у суштини ствараоца који је Његошевом или Фројдовом дјелу прилазио кроз призму лупидно маркираних пјесничких координата, утврдивши да је пјесничка визија кључ многих филозофских спознаја и сазнања. Да их надраста својом сублимном видовитошћу. Није отуда чудно што је његово стваралаштво резултирало овом и оваквом пјесничком творевином, у којој је дошло до израза солидарност свога ја и свијета који је свијет прошлости, у условном смислу ријечи. Кроз прошлост поета у ствари колорише и овдашњу драму и садашње вријеме, са сијасет изломљених линија стреса и отуђења.

Ми појам времена најчешће доводимо у везу са његовим нестајањем, а тако није са Стриковићевог становништва. Она живи у сјећањима и међу стварима. Све зависи од врсте провокације. Стриковић провокацију тражи и у предмету и у субјекту, држећи се гледишта да се путем ње веома успјешно трансформишу мисли и осјећања. Имагинацијом се оживљује субјекат који није ништа друго до живот отворен сталној провјери духа.

Безброј тема варира ова збирка поезије. Да се бави синтезом доживљајних стања, евидентно је. Међутим, ми бисмо истакли ону другу, за нас

важнију страну; дејство уобразиље. То је стваралачка позиција која зна да распореди тачке визијских додира, која зна гдје се спајају и гдје се рачвају страсти и узбуђења, стално тежећи да се мишљу и чулима ухвати оно есенцијално у човјеку. И збиља, Стриковић га мајсторски хвата. Унутрашњи човјеков бескрај овом збирком поезије добија врсног и поетски сензибилног артикулатора.

Пјеснички свијет је свијет сталних изазова. Непресушив, стално у потреби да тражи, смјешта, учвршћује мисао, све са циљем да оствари инспирацијску плодност. Са њом се окончава пјесма. И отварају нове капије за дејство нових и зачараних кругова маште. Морамо рећи да свака Стриковићева пјесма, иако нам па први поглед изгледа да је директно преузета из живота, »допуњена« је маштом као нужном креацијском елипсом. Пјесник зна колики је удио маштеног у обликовању доживљајног језгра, па обичну животну причу »прстенује« симболичким знацима и јарким сликама и тако поетски текст чини омамљивим и памтљивим. То посебно важи за пјесме које се односе на тему Смрти. У њима је поета апострофирао познати егзистентни »вирус« човјековог нестанка и на њему успјешно градио своју пјесничку вокацију.